

**Európsky súd
pre ľudské práva**

**Otázky
a
Odpovede**

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Otázky a Odpovede

Tento súbor otázok a odpovedí bol zostavený Kanceláriou Súdu.

Dokument nie je pre Súd záväzný a jeho zámerom je poskytnúť základné všeobecné informácie o spôsobe práce Súdu.

Detailnejšie informácie nájdete v ďalších dokumentoch, vydaných Kanceláriou Súdu (dokumenty sú dostupné na internetovej stránke Súdu: www.echr.coe.int), najmä v Rokovacom poriadku Súdu.

Európsky súd pre ľudské práva
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France
www.echr.coe.int

ČO JE EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA?

Európsky súd pre ľudské práva je medzinárodným súdom sídliacim v Štrasburgu. Pozostáva zo sudcov, ktorých počet sa zhoduje s počtom členských štátov Rady Európy, ktoré ratifikovali Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V súčasnosti je ich 46¹. Sudcovia Súdu rozhodujú ako súkromné osoby a nezastupujú žiaden štát. Pri prejednávaní sťažností im napomáha Kancelária Súdu, ktorá pozostáva najmä z právnikov zo všetkých členských štátov (známych aj ako právni tajomníci). Títo sú úplne nezávislí od krajiny svojho pôvodu a nezastupujú ani sťažovateľov, ani dotknuté zmluvné štáty.

ČO JE EURÓPSKY DOHOVOR O ĽUDSKÝCH PRÁVACH?

Európsky dohovor o ľudských právach je medzinárodnou zmluvou, stranou ktorej môžu byť len členské štáty Rady Európy. Dohovor predstavuje základ pre zriadenie Súdu, stanovuje pravidlá jeho činnosti a obsahuje zoznam práv a záruk, ktoré sa členské štáty zaviazali rešpektovať.

¹ Nie každý členský štát však ratifikoval všetky protokoly k Dohovoru (právne nástroje priznávajúce ďalšie práva). Informácie k tejto téme nájdete na našich internetových stránkach.

ČO ROBÍ EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA?

Európsky súd pre ľudské práva aplikuje Európsky dohovor o ľudských právach. Jeho úlohou je zaistiť, aby štáty rešpektovali práva a záruky obsiahnuté v Dohovore. Súd tak koná prostredníctvom prejednávania žiadostí (známych ako „sťažnosti“), ktoré podávajú jednotlivci a niekedy aj štáty. Ak Súd zistí, že štát porušil jedno alebo viac práv alebo záruk, vynesie rozsudok. Rozsudky sú záväzné, a dotknuté krajiny sú povinné sa im podriaďiť.

KEDY MÔŽEM PODAŤ SŤAŽNOSŤ NA EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA?

Sťažnosť na Súd môžete podať, ak sa domnievate, že ste sa osobne stali priamou obeťou porušenia práv a záruk zakotvených v Dohovore alebo jeho protokoloch. Porušenia sa pritom musel dopustiť štát viazaný Dohovorom.

Ktoré práva chráni Dohovor a jeho protokoly?

Dohovor chráni najmä:

- ☞ právo na život,
- ☞ právo na spravodlivé súdne konanie v občianskych a trestných veciach,

- ☞ právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života,
- ☞ slobodu prejavu,
- ☞ slobodu myslenia, svedomia a náboženstva,
- ☞ právo na účinný prostriedok nápravy,
- ☞ právo pokojne užívať svoj majetok a
- ☞ právo voľiť a byť volený.

Čo Dohovor a jeho protokoly zakazujú?

Dohovor zakazuje najmä:

- ☞ mučenie a neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie,
- ☞ svojvoľné a nezákonné pozbavenie slobody,
- ☞ diskrimináciu v užívaní práv a slobôd priznaných Dohovorom,
- ☞ vyhodenie alebo odmietnutie vstupu do krajiny vlastnému občanovi,
- ☞ trest smrti a
- ☞ hromadné vyhodenie cudzincov.

ZA AKÝCH PODMIENOK MÔŽEM PODAŤ SŤAŽNOSŤ?

Aké podmienky musím spĺňať ja osobne?

- ☞ Nemusíte byť občanom jedného z členských štátov Rady Európy. Porušenia práv, na ktoré sa sťažujete, sa jednoducho musí dopustiť niektorý zo štátov viazaných Dohovorom v rámci jeho „jurisdikcie“, čo zvyčajne znamená na jeho území.

- ☞ Môžete byť fyzickou osobou alebo právnickou osobou, napr. spoločnosťou alebo združením.
- ☞ Musíte byť priamo a osobne obeťou porušenia, na ktoré sa sťažujete. Nemôžete vzniesť všeobecnú sťažnosť proti zákonu alebo opatreniu, napríklad preto, že ho považujete za nespravodlivé. Sťažnosť v mene iných osôb môžete podať iba ak ich jasne identifikujete a ste ich oficiálnym zástupcom.

Ktoré podmienky musia byť splnené v konaní pred národnými súdmi?

- ☞ Musíte vyčerpať všetky domáce opravné prostriedky v dotknutom štáte, ktoré mohli viesť k náprave situácie, na ktorú sa sťažujete (zvyčajne to znamená žalobu na príslušný súd, následné odvolanie a prípadné ďalšie odvolania či sťažnosti na vyšší súd, ako napríklad najvyšší súd alebo ústavný súd, ak taký je).
- ☞ Nestačí tieto opravné prostriedky len formálne použiť. V rámci ich použitia musíte aj obsahovo uplatniť vašu sťažnosť (tzn. uviesť porušenie Dohovoru, na ktoré sa sťažujete).
- ☞ Na podanie sťažnosti máte iba štyri mesiace od dátumu konečného rozhodnutia na vnútroštátnej úrovni (pokiaľ ide o sťažnosti proti Slovenskej republike, je ním spravidla rozhodnutie Ústavného súdu). Sťažnosťou podanou po uplynutí tejto lehoty sa Súd nemôže zaoberať.

Proti komu môžem podať sťažnosť?

- ☞ Proti jednému štátu/viacerým štátom viazanému/viazaným Dohovorom, ktorý/ ktoré podľa vášho názoru svojim konaním alebo nečinnosťou porušil/ porušili Európsky dohovor o ľudských právach.

- ☞ Namietaného konania/úkonu, či nečinnosti sa dopustil/dopustili štátny orgán/štátne orgány dotknutého štátu (napr. súdy alebo správne orgány).
- ☞ Súd sa nezaoberá sťažnosťami proti jednotlivcom alebo iným subjektom súkromného práva, ako sú napríklad obchodné spoločnosti.

Na čo sa môžem sťažovať?

- ☞ Vaša sťažnosť sa musí týkať jedného z práv priznaných Európskym dohovorom o ľudských právach. Namietané porušenie môže spadať do širokého okruhu otázok, ako sú napríklad: mučenie a zlé zaobchádzanie s väzňami, nezákonné pozbavenie osobnej slobody, nedostatky v občianskoprávnom a trestnom konaní, diskriminácia pri výkone práv zaručených Dohovorom, rodičovské práva, rešpektovanie súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie, obmedzovanie slobody prejavu alebo rozširovania a prijímania informácií, sloboda zúčastniť sa na zhromaždení alebo demonštrácii, vyhostenie a vydanie, zhabanie majetku a vyvlastnenie.
- ☞ Na Súde sa môžete sťažovať len na porušenie Európskeho dohovoru o ľudských právach. Nemôžete sa dovolávať porušenia iných právnych nástrojov, ako sú napríklad Všeobecná deklarácia ľudských práv alebo Charta základných práv.

AKO MÁM SÚDU PODAŤ SŤAŽNOSŤ, AK SA DOMNIEVAM, ŽE SOM SA STAL OBEŤOU PORUŠENIA DOHOVORU?

Zašlite Súdu riadne vyplnený a podpísaný formulár² sťažnosti. Formulár spolu so súvisiacimi dokumentmi musí byť zaslaný na nižšie uvedenú adresu:

**The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France**

- ☞ Sťažnosť môžete napísať v niektorom z oficiálnych jazykov Súdu (angličtina a francúzština) alebo v oficiálnom jazyku niektorého zo štátov, ktoré ratifikovali Dohovor.
- ☞ Nie je účelné zasielať formulár sťažnosti faxom, nakoľko sa tým neprerušuje plynutie lehoty predpísanej Dohovorom na predloženie sťažnosti Súdu. Len originál formulára sťažnosti zaslaný poštou bude predmetom preskúmania Súdom.
- ☞ Nechodte s cieľom ústne predniesť vašu sťažnosť do Štrasburgu. Vaša sťažnosť tým nebude posúdená o nič rýchlejšie a nebudú vám poskytnuté žiadne právne rady.
- ☞ Kancelária Súdu vás môže vo veci vašej sťažnosti požiadať o doplňujúce dokumenty, informácie a vysvetlenia.

² Formulár nájdete na našich internetových stránkach.

- ☞ Formulár sťažnosti získate stiahnutím z webovej stránky Súdu. Formulár pozorne a čitateľne vyplňte, podpíšte a čo najrýchlejšie zašlite Súdu. Formulár musí obsahovať:
 - stručné zhrnutie skutočností a jednotlivé body vašej sťažnosti,
 - uvedenie práv zaručených Dohovorom, ktoré mali byť porušené,
 - doposiaľ využité opravné prostriedky,
 - kópie rozhodnutí všetkých štátnych orgánov vo vašom prípade (tieto dokumenty vám nebudú vrátené, preto nezasielajte originály ale len kópie) a
 - váš podpis ako podpis sťažovateľa, alebo podpis vášho zástupcu.
- ☞ Ak si neželáte, aby vaša totožnosť bola zverejnená, musíte o tom Súdu ihneď informovať a uviesť dôvody. Predseda Súdu rozhodne o oprávnenosti vašej požiadavky.
- ☞ V tomto štádiu konania nemusíte byť zastúpený právnikom. Ak si však želáte podať sťažnosť prostredníctvom zástupcu, musíte riadne vyplniť a podpísať príslušnú časť formulára sťažnosti.

Ktoré sú hlavné znaky konania?

- ☞ Konanie sa uskutočňuje v písomnej forme. V dôsledku toho sa zvyčajne neuskutoční verejné pojednávanie a rozhodnutie Súdu vám bude oznámené písomne.
- ☞ Váš prípad bude preskúmaný bezplatne.
- ☞ Hoci v počiatočnom štádiu konania nemusíte byť zastúpený, po notifikácii vašej sťažnosti vláde budete musieť byť zastúpený advokátom. Veľká väčšina sťažností je však vyhlásená za neprijateľné bez toho, aby sa predtým notifikovali vláde.
- ☞ Nesiete len vlastné náklady (ako je odmena právника alebo náklady súvisiace so zhromažďovaním podkladov a korešpondenciou).
- ☞ Po podaní sťažnosti môžete požiadať o právnu pomoc. Právna pomoc sa nepriznáva automaticky a ihneď, ale len v neskoršom štádiu konania.

Ako konanie prebieha?

- ☞ Súd najskôr preskúma, či je vaša sťažnosť prijateľná. To znamená, že prípad musí spĺňať určité požiadavky zakotvené v Dohovore. Ak podmienky nie sú splnené, vaša sťažnosť bude odmietnutá. Ak vaša sťažnosť pozostáva z viacerých bodov, Súd môže prehlásiť za prijateľný jeden alebo viaceré z nich a ostatné odmietnuť.
- ☞ Ak je niektorý z bodov vašej sťažnosti prehlásený za neprijateľný, takéto rozhodnutie je konečné a nemožno ho zvrátiť.
- ☞ Ak je vaša sťažnosť alebo niektorý jej bod prehlásený za prijateľný, Súd vyzve strany (vás a dotknutý štát), aby sa pokúsili o zmier. Obe strany budú vyzvané, aby sa dohodli na urovnaní sporu. Ak zmier nie je dosiahnutý, Súd posúdi obsahovú podstatu (meritum) sťažnosti. To znamená, že rozhodne, či došlo alebo nedošlo k porušeniu Dohovoru.

Ako dlho budem musieť čakať?

- ☞ Vzhľadom na momentálne nahromadenie prípadov môže Súdu trvať až rok, kým začne skúmať vašu sťažnosť. Niektoré sťažnosti môže Súd posúdiť ako naliehavé a zaoberať sa nimi prednostne, najmä ak sa javí, že sťažovateľovi hrozí bezprostredné fyzické nebezpečenstvo.

ČO MÔŽEM NA SÚDE DOSIAHNUŤ?

Ak Súd skonštatuje, že došlo k porušeniu Dohovoru, môže vám priznať „spravodlivé zadostučinenie“, teda peňažnú sumu ako náhradu za utrpenú ujmu. Súd môže tiež nariadiť dotknutému štátu preplatiť výdavky, ktoré vám vznikli v súvislosti s uplatňovaním vášho práva. Ak Súd nezistí porušenie, nebudete musieť hradiť žiadne dodatočné náklady (ako napríklad náklady, ktoré vznikli žalovanému štátu).

Prosím vezmite na vedomie, že:

- ☞ Súd nemá právomoc meniť rozhodnutia vnútroštátnych súdov ani rušiť vnútroštátne zákony.
- ☞ Súd nie je zodpovedný za výkon svojich rozsudkov. Akonáhle vynesie rozsudok, zodpovednosť prechádza na Výbor ministrov³ Rady Európy, ktorý má za úlohu dohliadať nad výkonom rozsudkov a zaistiť vyplatenie kompenzácie.

³ Výbor ministrov je zložený z ministrov zahraničných vecí štátov alebo ich zástupcov.

ČO EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA NEMÔŽE?

- ☞ Súd neplní funkciu odvolacieho súdu vo vzťahu k vnútroštátnym súdom; prípady opätovne neprejednáva a nemôže rušiť ani meniť, či revidovať rozhodnutia vnútroštátnych súdov.
- ☞ Súd nebude priamo intervenovať vo vašom mene u štátneho orgánu, na ktorý sa sťažujete. Výnimočne môže však Súd nariadiť predbežné opatrenie. V praxi Súd nariaďuje predbežné opatrenia len v prípadoch vážnej hrozby fyzickej ujmy sťažovateľovi.
- ☞ Súd vám nebude hľadať a platiť právnik na spísanie vašej sťažnosti.
- ☞ Súd vám nemôže poskytovať žiadne informácie o platných právnych predpisoch v štáte, proti ktorému smeruje vaša sťažnosť.

Otázky a Odpovede

European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France

www.echr.coe.int

